

OSTRAVSKÝ

čolek

Časopis Zoologické zahrady
a botanického parku Ostrava

jaro / 2025
ročník XIX.

Z O O — M O D E R N Í O C H R Á N C E Z V Í Ř A T

NACHVÍLI NA ZEMI

ŠESTIDÍLNÝ DOKUMENTÁRNÍ SERIÁL
PRŮVODCE POŘADEM: FRANTIŠEK PŘÍBRSKÝ
REŽIE: ONDŘEJ SMÉKAL

OD 1. ČERVNA K VIDĚNÍ NA ONEPLAY

Úvodní slovo ředitele

Vážení přátelé a příznivci ostravské zoo!

Rok 2025 se v Zoo Ostrava rozběhl ve svižném tempu a hlavní sezóna je díky teplému předjarnímu počasí již v plném proudu. I proto jsme v předstihu připravili několik chovatelských novinek, které Vám v tomto čísle Čolka v krátkosti představíme. Hned v úvodu poznáte dva staronové druhy kočkovitých šelem, k jejichž chovu jsme se po letech vrátili, a jeden zcela nový druh obojživelníka s dokonalým maskováním. Představíme Vám také některá nová mláďata. V rozhovoru o své práci pohovoří kolega veterinář, který se vzdal práce ve vlastní ordinaci a přijal pozici vedoucího zoologického oddělení II. K tomu koordinuje veterinární péči v naší zoo a stará se o welfare zvířat. Zařazen je i poutavý článek o nesmírně zajímavé a nevšední události, kdy samice vzácné vodušky abok, která přišla o vlastní mládě, přijala za své osiřelé mládě jiné samice. Tradičně v jarním čísle nechybí ani pozvánka na další ročník charitativního běhu. Už podruhé poběžíme pro langury. V roce 2017 to bylo pro langury indočínské, tentokrát to budou černobílí languri Delacourovi, kteří patří mezi 25 nejohroženějších druhů primátů světa. Záchranu těchto vzácných vietnamských opic podporujeme i prostřednictvím programu 5 korun ze vstupu.

Velkou pozornost jsme věnovali přípravě dokumentárního seriálu. Ano, čtete správně – ostravská zoo se spolupodílela na produkci šestidílného seriálu o zvířatech a lidech. Myšlenku, že moderní zoologická zahrada je zařízením, které v sobě pojí špičkové chovatelství, vědu a výzkum, ochranu přírody a vzdělávání, jsme zhmotnili do podoby seriálu nazvaného Na chvíli na Zemi. Filmový štáb natáčel nejen v Ostravě, ale také na dalších místech planety, například právě i ve Vietnamu, v lokalitách, kde se vyskytuje zbytková populace langurů Delacourovi. Předpremiéra seriálu Na chvíli na Zemi se odehrála začátkem dubna v Ostravě. V plném multikíně došlo i na slzy dojetí. Předpremiéry, během níž byly promítnuty dva ze šesti dílů seriálu, se zúčastnili tvůrci, část účinkujících a další kolegové ze zoo, kteří se na vzniku seriálu podíleli. Pozváni byli i bývalí zaměstnanci zoo. Nechyběli také zástupci našeho zřizovatele – statutárního města Ostravy. Světovou premiéru měl dokumentární seriál o pár týdnů později na mezinárodním festivalu Academia Film Olomouc. Kaple Božího Těla, kde se promítání 24. dubna 2025 konalo, byla plná a dlouhá diskuze po skončení svědčila o tom, že diváky téma zaujalo. Seriál obsahuje unikátní filmové záběry a divák se seznámí s programy na ochranu zvířat, na kterých se Zoo Ostrava podílí a které podporuje. Vypráví příběhy lidí, kteří se rozhodli chránit části živé přírody, která by bez naší pomoci měla malou šanci na přežití. Každý díl ukazuje, že malé činy mohou mít velký dopad, a že za každým zachráněným tvorem stojí tým obětavých lidí. Široké veřejnosti bude seriál představen během června na platformě Oneplay, v létě chystáme i promítání přímo v zoo v rámci letního kina.

Krásné dny a příjemné počtení!

Jiří Novák

Obsah

Staronové druhy v zoo	4
Mechová žába v Chrámu gibbonů	6
Úspěšná adopce mláďete vodušky	7
Budujeme, rozšiřujeme, upravujeme	8
Veterinární medicína je nikdy nekončící běh	10
Pták roku 2025: konipas horský	13
Běh Zoo Ostrava pro langury II	15
Zoo pomáhají vzácným polákům	16
Galerie mláďat	17

Foto na titulní straně:
Karakal
(*Caracal caracal*)

**Časopis vydala Zoologická zahrada
a botanický park Ostrava,
příspěvková organizace v roce 2025.**
Michálkovická 2081/197,
710 00 Ostrava,
telefon: +420 596 241 269
zoo-ostrava.cz

Zoo je otevřena denně
po celý rok od 9:00 hodin.

Zřizovatelem Zoo Ostrava
je statutární město Ostrava.

Autoři textů: Jaromír Fiala, Ivo Firla,
Barbara Krzyžanková, Jiří Novák,
Šárka Nováková, Jana Strakošová,
Monika Vlčková, Petr Vrána,
Matěj Vrúbel a Otakar Závalský

Autoři fotografií: James Bono,
Sylvia Firllová, Enrico Gombala,
Ilo Nadler, Jan Ševčík, Pavel Vlček,
Janka Vlčková a archiv Zoo Ostrava.

Sazba: Lukáš Pracný.

Neprošlo jazykovou korekturou.

Staronové druhy v zoo

Do ostravské zoo se po deseti letech vrátily dva druhy kočkovitých šelem. Prvním byl karakal v polovině loňského roku, druhým manul na jaře letošního roku. Proč jsme se vrátili k chovu těchto koček?

Karakal

Počet karakalů chovaných v evropských zoo je velmi nízký (něco málo přes 70 jedinců) a bohužel se příliš nerozmnožují. Zatímco servalí populace je více než čtyřnásobná a dobře se rozmnožuje. Z tohoto důvodu se zoo rozhodla k výměně druhů. Servali byli postupně převezeni do jiných zoologických zahrad – chovný pár a dvě loňská mláďata. Mladá samice, která trpěla vážnými zdravotními problémy (měla vrozené deformace na plících), musela být utracena. Do expozice po servalech

byl v srpnu přivezen první karakal. Samec pochází z organizace AAP v Holandsku, která zabývá se ilegálně držená zvířata a zvířata z nevhodných podmínek. Dostali jsme možnost získat zdravé a mladé zvíře, čímž pomůžeme dobré věci a zároveň podpoříme chov karakalů v Evropě. V současné době jednáme i o dovozu samice.

Chov karakalů má v Zoo Ostrava dlouholetou tradici. Začal v 70. letech minulého století. V roce 2014 byl přerušen a nyní na něj chovatelé po deseti letech opět navazují.

Manul

Manuli byli v Zoologické zahradě a botanickém parku Ostrava chováni v letech 2006 až 2015. Během této doby (v roce 2007) zde proběhl pouze jediný porod, odchov ale nebyl úspěšný, všechna mláďata krátce po narození uhynula. Od té doby se tuto kočkovitou šelmu nepodařilo rozmnožit a s úhynem posledních chovaných jedinců v roce 2015 se zoo rozhodla pro ukončení chovu. Po deseti letech se manul do Ostravy vrátil. Zatím čtyřletá samice, kterou jsme přivezli ze Zooparku Chomutov. O dovozu samce jednáme

s koordinátorem chovu Evropského *ex situ* programu (EEP) pro manuly. Samice se zabýdluje v upraveném výběhu v blízkosti pavilonu Indické šelmy, který v minulosti obývali rysi karpatské. Tento výběh již nebylo možné s ohledem na prostorové požadavky využít pro kočku velikosti rysa, zato pro mnohem menší manuly je (po nezbytných úpravách) chovatelský prostor více než velkorysý. Manuli představují nemalou chovatelskou výzvu. V Evropě je v současnosti chováno něco málo přes 60 zvířat, porody se za poslední rok uskutečnily v pouhých čtyřech zařízeních.

KARAKAL (*Caracal caracal*)

Měl poměrně široký areál rozšíření – dříve se vyskytoval od jižní a západní Afriky po západní Indii, dnes je na většině původního areálu vyhuben. Obývá suché lesy, savany, stepi, buše a polopouště, pravým písčitým pouštěm se vyhýbá. Žije samotářsky. Loví především v noci, přes den se ukrývá v dutinách pod kameny, mezi kořeny stromů a nezřídka i v norách dikobrazů. Rodí 1–6 (obvykle 2–3) mláďata, která jsou skvrnitá. Je rychlý běžec, ve starověku byl v Egyptě a Indii cvičen k lovu zvěře, podobně jako gepard. Jeho jméno pochází z turečtiny a znamená „černé ucho“.

MANUL (*Otocolobus manul*)

Obývá náhorní stepi, polopouště, pouště a skalnaté terény centrální Asie až do výšky 4000–4800 m n. m. (dává přednost jižním svahům a místům, kde není tak hluboká sněhová pokrývka, na které se hůř pohybuje a hůř se shání potrava). Životu v chladném prostředí je dobře přizpůsoben velmi hustou a dlouhou srstí (až 6 cm). Chlupy na břiše dosahují až dvojnásobné délky než chlupy na hřbetě a bocích (slouží tak jako dokonalá izolační vrstva). Žije samotářsky a je aktivní ve dne i za soumraku. Loví především hlodavce, pištuchy a kurovitě ptáky. Na přelomu zimy samec vyhledá samici a zůstává s ní několik dnů. Samice rodí 1 až 7 slepých mláďat.

Mechová žába v Chrámu gibbonů

Žába v expozici určené gibbonům? Opravdu? Ano, jelikož expozičně-
-chovatelské zařízení Vadtha ni – Chrám gibbonů v Zoo Ostrava není určené
výhradně těmto malým lidoopům, ale obývají je i další vzácné druhy,
které se vyskytují ve Vietnamu. Najdeme zde kromě kriticky ohrožených
primátů i zástupce kopytníků, ptáků, plazů, ryb a nově i obojživelníků.

Drasnokoška kornatá (*Theloderma corticale*) patří do skupiny žab označovaných jako mechové žáby. A to díky svému vzezření. Některé připomínají rostlinný materiál jako kůru nebo mech, jiné ptačí trus nebo kameny, a tak umějí dokonale splynout s okolním prostředím. Vyskytují se na okrajích zatopených jeskyní nebo na březích skalnatých horských potoků ve střední Číně, severním a centrálním Vietnamu či v Laosu. Na hladkých stěnách a stromech se udrží pomocí přilnavých polštářků na koncích prstů (podobně jako třeba rosničky). O jejich přirozeném životě se ví jen velmi málo. Samička klade 5–30 lepkavých vajíček do zaplavených skalních puklin a dutin stromů. Po vylíhnutí pulci padají do vody, kde dokončí svůj vývin. Po třech měsících se světle zelení mladí jedinci rozptýlí do prostředí. S věkem ztmavnou. Přestože

tento druh zatím nepatří k ohroženým druhům, početnost divoké populace klesá v důsledku ničení jejich přirozených stanovišť a také odchytu pro obchod s domácími mazlíčky.

Skupina mechových žab byla zařazena mezi vlajkové druhy probíhající ochranné kampaně Vietnamazing, kterou pro léta 2024 a 2025 vyhlásila Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EZA). Drasnokoška kornatá se tak stala pátým vlajkovým druhem, který Zoo Ostrava chová. Kromě toho jsou to **gibon bělolící** (*Nomascus leucogenys*) a **krokodýlovec vietnamský** (*Shinisaurus crocodilurus vietnamensis*), které mohou návštěvníci také vidět v expozici Vadtha ni – Chrám gibbonů, dále **bažant Edwardsův** (*Lophura edwardsi*) a **želva anámská** (*Mauremys annamensis*), které chováme v zázemí zoo.

Úspěšná adopce mláděte vodušky

Mláďata vzácných vodušek abok se v ostravské zoo rodí obvykle na přelomu roku. Nejinak tomu bylo i letos. Celkem proběhly porody čtyři, u dvou se ale objevily komplikace. V jednom případě uhynulo krátce po porodu mládě, ve druhém samice. Chovatelé se pokusili spojit osiřelé jedince a doufali, že samice cizí mládě přijme. Povedlo se...

První porod u vodušek abok v roce 2025 proběhl 2. ledna. Mládě (samička) bylo v pořádku a od začátku následovalo svou matku a začlenilo se do stáda. Další samice porodila 4. ledna. Mládě (sameček) ale bylo slabé, nebylo schopné se postavit, a tedy ani napít mléka. Po několika hodinách uhynulo. Ani třetí porod, který nastal 5. ledna, se neobešel bez komplikací. Mládě, také sameček, bylo v pořádku, silné a dobře vyvinuté. Samici ale následně vyhřezla děloha. Přivolaný veterinární lékař již nemohl samici pomoci, ta nakonec uhynula. Ve stádě tedy zůstalo vitální a životaschopné mládě bez matky a samice, jejíž mládě záhy po porodu uhynulo.

Vzhledem k těmto velmi specifickým podmínkám se chovatelé rozhodli samici s mládětem spojit, a pokusit se tak o adopci. Uvádí se, že samice vodušek abok často nechávají sát mléko i cizí mláďata. Přestože zkušenosti ostravských chovatelů jsou spíše opačné, pokusili se o spojení. Adoptivní matku s mládětem nechali od stáda oddělenou a doufali, že samice, která již úspěšně odchovala šest mláďat, mládě přijme. Samice se k mláděti chovala velmi dobře a již asi po půl hodině jsme pozorovali kojení. Vypadalo to, že adopce proběhla úspěšně. Dalším krokem bylo spojit dvojici opět se stádem. Ke spojení chovatelé přistoupili 9. ledna, proběhlo klidně, stádo matku ani mládě nenapadlo. Adopce tedy byla úspěšná.

Zoo Ostrava chová vodušky abok od roku 2016 a je také zapojena do Evropského *ex situ* programu pro tento druh. Dosud se zde podařilo odchovat 36 mláďat (mimo těch letošních). Většina byla bezplatně poskytnuta jiným zoologickým zahradám pro rozšíření chovatelské základny tohoto vzácného kopytníka (například Zoo Singapur, Zoo Cotia v Brazílii a dalších). Vodušky obývají v Zoo Ostrava pavilon Africká zvířata. Venkovní výběh sdílí společně s žirafami Rothschildovými, antilopami losími a pštrosy dvouprstými.

Voduška abok (*Kobus megaceros*) se vyskytuje pouze na severu Jižního Súdánu a na západě Etiopie. Jsou známy pouze dvě větší populace v oblasti Machar-Gambela a v rezervaci Zeraf zahrnující bažiny na západním břehu Bílého Nilu. Celkový počet těchto antilop v přírodě nepřekračuje 5000 jedinců a jelikož se jedná o oblast zmítanou za posledních sto let téměř nepřetržitými konflikty, v nichž se uplatňují palné zbraně, je osud tohoto druhu velmi nejistý. Nebezpečí této oblasti je i důvodem, proč o životě a ekologii není z přírody jako o jediné vodušce vůbec nic známo. Její chov v zoologických zahradách má tak důležitý význam nejen záchranný, ale i výzkumný.

Budujeme, rozšiřujeme, upravujeme

Úprava výběhů jihoamerických koček

Expozičně-chovatelský komplex Jižní Amerika pocházející z počátku 80. let minulého století postupně prochází rekonstrukcí a úpravami. Dominantou je nově vybudovaná velká průchozí voliéra La Pampa otevřená v roce 2020. Stávající výběhy jsou upravovány a zpodobňovány po vzoru biotopů v místě výskytu chovaných druhů, a to včetně rostlin pocházejících přímo z dané oblasti nebo takové, které alespoň vzhledem původní vegetaci připomínají.

Tayry nalezneme v Amazonském deštném lese, mary slaništní zase v trnitém Chacu. Expozice seriem evokuje

brazilskou Caatingu. Zkraje roku došla řada i na výběhy pro oceloty slaništní a jaguarundi. Oba výběhy byly vybaveny umělými skalami a stropy byly zasítovány, takže se výrazně zvětšil prostor pro zvířata. Díky úpravám mohou nyní kočky využívat prostor do výšky téměř pěti metrů.

Větší výběh znovu obýdlel pár **ocelotů slaništních** (*Leopardus geoffroyi*) – malých koček vyskytujících se na jihu Jižní Ameriky, od Bolívie až po Ohňovou zemi. Nevadí jim tedy ani naše zima, a návštěvníci je tak mají možnost pozorovat ve výběhu i za chladného počasí. Většinu jejich přirozeného prostředí tvoří otevřené

travnaté biotopy. Předlohou pro ztvárnění umělých skal byl národní park Lhué Cael v Argentině. Chovatelé věří, že se od zkušeného chovného páru dočkají dalších mláďat.

Druhý upravený výběh obsadil nově sestavený pár **jaguarundi** (*Herpailurus yagouaroundi*). Přestože svým vzhledem připomíná spíše kunu, jedná se také o kočkovitou šelmu. Nejbližšími příbuznými jsou puma a gepard. Předlohou pro úpravu expozice byl Atlantský deštný les, který se táhne v pásu podél jihovýchodního pobřeží Brazílie, a vyznačuje se vysokou mírou endemismu, tzn., že řada zdejších druhů nežije nikde jinde na světě. Umělé skály pak představují vápencové stolové hory v národním parku Aparados da Serra.

Jeskyně pro lvy

V přírodním výběhu lvů byla vybudována umělá jeskyně. Jedná se o nový prvek, který v sobě snoubí hned tři benefity pro zvířata i pro návštěvníky

1. Jeskyně má obě patra vyhřívání, takže umožní zvířatům pobyt ve výběhu i při zhoršeném počasí. Lvům je příjemné vyhřívát se při odpočinku. Spodní část jeskyně může sloužit jako přímá ochrana proti dešti.
2. Horní část jeskyně slouží nejen k příjemnému lenošení lvů, ale je zároveň vyhlídkou do širšího okolí. Lvi rádi pozorují okolí, sledují dění kolem. Krásně vidí mimo jiné i na makaky lvi ve výběhu v sousedství.
3. Jeskyně je umístěná v pohledovém místě pro návštěvníky, takže pokud budou lvi často ležet na tomto místě, bude to skvělý benefit pro návštěvníky.

V budoucnu počítáme s projektem, na jehož základě významným způsobem rozšíříme a znásobíme prostor pro lvy. Jeskyně je tak skvělou investicí do budoucna. Její podoba vychází jednak z potřeby samotných zvířat (rovné plochy pro odpočinek, vyhřívání povrch, výška aj.) a jednak pro dobrou prezentaci lvů návštěvníkům.

Inspirovali jsme se v přírodě, kde jsou podobné jeskynní útvary součástí přirozeného prostředí lvů indických. Ve výše zmíněném projektu budeme i na tuto jeskyni navazovat další soustavou umělých skal, ale také přirozeně položených kamenů tak, aby výsledný dojem pro návštěvníka zoo byl reálný, přírodě blízký a aby prostředí vytvořené pro lvy splňovalo naše nejvyšší a nejpřísnější standardy.

Veterinární medicína je nikdy nekončící běh

V Zoo Ostrava je v současné době chováno přes 6100 zvířat ve více než 450 druzích, a to napříč všemi skupinami – od savců a ptáků přes plazy, obojživelníky, ryby, paryby až po bezobratlé živočichy. MVDr. Petr Vrána, se kterým dnes vedeme rozhovor o veterinární práci nejen v zoologické zahradě, je v ostravské zoo vedoucím zoologického oddělení II se specializací na některé skupiny ptáků, akvaristiku a teraristiku a také koordinátorem veterinární péče. Se zoo pak spolupracují další externí veterinární lékaři.

Veterinární péče je velmi různorodá a pestrá a často vyžadující specifický přístup. Práce veterináře není

zaměřená jen na léčbu, ale rovněž na prevenci a zoohygienu. Vzhledem k tomu, že většina chovaných druhů nejsou domestikovaná zvířata, vyžaduje vysokou úroveň spolupráce chovatelů.

Rezonujícím tématem moderních zoologických zahrad je welfare zvířat – kvalita života zvířat v lidské péči. Kromě kvalitní pravidelné péče zahrnující krmení a upravení místa pro život zvířat se k welfare přidávají témata jako podpora sociálních kontaktů podle potřeb jednotlivých zvířat, dostatek mentálních stimulů i dalších podnětů (enrichment). Všechny poznatky pro welfare jsou založeny na pozorování a zkoumání jednotlivých

druhů a jejich potřeb. Nezastupitelnou roli v této oblasti hraje vzdělání, neboť bez podrobných znalostí o daném druhu není možné mu dostatečně zajistit vše potřebné. Petr Vrána je rovněž specializovaným zoologem pro welfare zvířat v ostravské zoo.

Začneme trošku ze široka. Kde jste prosím po studiu na veterině a před prací v zoo ještě pracoval a získával zkušenosti?

Po ukončení studia na toho času Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně, dnes VETUNI, jsem nastoupil jako veterinář do ordinace MVDr. Petra Stani – VETPARK v Ostravě, kde jsem působil 5 let, a to byla životní škola, která mě vybavila praktickými znalostmi do dalších let. Poté jsem si otevřel vlastní praxi v Šenově, kde působím dodnes. Což už je víc než 15 let. Pravdou je, že kvůli nynějšímu plnému vytížení v naší zoologické zahradě jsem v ordinaci už jen okrajově.

Překvapilo mě, když jsem narazila na diskuzi, kde chovatel hledal psího očního lékaře. Je veterinární medicína už tak detailně specializovaná? Je srovnatelná s humánní medicínou? Dá se vlastně někdy považovat studium veterináře za ukončené?
Shodou okolností je to třeba zrovna výše jmenovaný kolega, který se na oční lékařství specializuje. Veterinární

medicína je stejně jako ta humánní dynamický obor, který se posouvá neustále dopředu a doby, kdy si kolegové vystačili s teploměrem a fonendoskopem, jsou již dávno pryč. Je to nikdy nekončící běh za novými poznatky moderní medicíny a pokud nechceme zůstat pozadu, musíme se kontinuálně vzdělávat stejně jako naši kolegové z lidské medicíny.

Chovatel je v zoo pro veterináře klíčová osoba – souhlasíte? Jak probíhá ideální spolupráce?

Naprosto souhlasím. Chovatel je pro komunikaci s veterinářem klíčový stejně jako majitel zvířete v ordinaci. Náš pacient nám toho osobně bohužel příliš neřekne, a proto jsme velmi závislí na spolupráci s majitelem, potažmo chovatelem. Protože ti svá zvířata znají nejlépe a dokážou rozpoznat a následně popsat, že se něco děje.

Ideální je, když je informace předávána veterináři narovinu, tak jak to opravdu je. Bez přikrášlování nebo polopravd. Velmi to usnadní naši práci. Člověk často vnitřně tuší, že třeba něco zanedbal a pak se podvědomě snaží tento pocit viny ovlivnit ve svůj prospěch.

Je práce veterináře v zoo více radostná nebo smutná? Přece jen, potkáváte se s nemocemi a úrazy...

Práce v zoo je, řekl bych, pestřejší než v ordinaci.

Rozhovor

Přeci jenom spektrum zvířat a jejich potřeb je diametrálně odlišné od klasické praxe. V zahradě vidíme zvířata kontinuálně, někdy i denně. V ordinaci víc nárazově, když mají problém.

Je veterinaria v zoo spíš jemná nebo hrubá práce – pracujete častěji s mikroskopem nebo potřebujete mechanické nástroje?

Je to směs obojího. Je třeba síly i citu. Nejvíce efektivní je spolupráce celého týmu. Hrubou sílu za nás většinou odvedou chovatelé.

Vedete rovněž praxe studentů v zoo, v čem mají nejvíce iluzí, když začínají s praxí?

V tom cítím ještě velkou rezervu. Naše vyčízenost nám nedovoluje věnovat se jim, co se týče veterinární problematiky tak, jak by si to zasloužili. Většinou zastávají v průběhu praxe práci řadového ošetřovatele. Ale i toto je alespoň podle mě pro budoucí praxi nesmírně důležité. Jen tak můžou správně pochopit, jak věci v této oblasti správně fungují a následně se na ně dívat z toho správného směru. Praxe v ordinaci je pro studující na druhou stranu mnohem víc o medicíně. Naštěstí si studenti, pokud o to stojí, můžou vyzkoušet obojí.

Co je častější – nakažení člověka zvířetem nebo zvířete člověkem?

To je trochu záludná otázka. Nemám zde prostor na to, abych se rozpovídal o všech možných patogenech, které můžeme se zvířaty sdílet. Myslím si ale, že víc nebezpečí jsme my pro naše svěřence než oni pro nás. Nemyslím tím člověka jako přímý zdroj infekce. Spíš jsme jim nebezpeční nedodržováním nastavených pravidel, nedostatečnou hygienou a podobně. To, že jsou na nás ve všech směrech naprosto závislí, jim nedává možnost bránit se tak, jak je to nastaveno ve volné přírodě. Ale jedním dechem připomínám, že příroda v tomto ohledu umí být také velmi krutá. Nejde a ani nemůže v ní jít o život jedince. Vždy se rozhoduje o druhu jako takovém. V lidské péči a v chovech je však i jedinec důležitý.

Jsou některé druhy zvířat víc náchylné na onemocnění nebo úrazy? Řešíte některé druhy každý týden a někoho roky nevidíte?

Při tak různorodé skupině, jakou můžeme potkat v zoo, se problémy k řešení samozřejmě velmi liší. Jsou zvířata, která jsou svou konstitucí předurčena vyřešit a překonat spoustu obtíží. Ale jak říkám – i mezi odolnými druhy najdeme výjimky. V přírodě by dávno podlehly predatornímu tlaku. V zoo si můžou dovést ten luxus, že jsme připraveni jim pomoci.

Co je největším tématem welfare v zoologických zahradách? Vidíte změny, zlepšení také v Ostravě?

Jako největší téma vidím, jak najít správnou rovnováhu mezi skutečnými potřebami zvířat, jejich proveditelností, ekonomickou zátěží a v neposlední řadě i estetickostí těchto snah. Welfare je dynamicky se rozvíjející obor napříč všemi druhy zvířat v lidské péči. Je mnoho způsobů, názorů i cest, jak k tématu přistupovat, jak to dělat, ne vše je dnes zřejmé a jednoznačné. Čas ukáže, které cesty se v dlouhodobém horizontu ukážou jako ty správné. Největší chybou v péči o zvířata asi vidím v polidšťování zvířecích potřeb a ve snaze je s těmi lidskými srovnávat.

Kdybyste měl magickou moc a mohl najednou věci měnit, jak by podle vás vypadala ideální zoologická zahrada?

Vypadala by jako krásné místo, kde se návštěvník dozví spoustu zajímavých informací. Jako místo, kde je věnována pozornost a prostor druhům, které to opravdu potřebují. A v neposlední řadě ji vidím také jako takovou zastávku na cestě k návratu zpět do přírody. A jestli to tak opravdu bude, to záleží na nás všech.

Děkuji za rozhovor.

Pták roku 2025: konipas horský

Po konipasu bílém, který byl Ptákem roku 1999, byl pro letošní rok Ptákem roku vyhlášen jeho blízký příbuzný konipas horský. Jeho výskyt je vázán na vodní toky nejen v horských oblastech, ale i v nížinách. Kvůli narovnávání toků v minulosti, klimatickým změnám i šíření nepůvodních druhů je populace tohoto pěvce ohrožena. Zvolení konipase Ptákem roku 2025 má za cíl mimo jiné upozornit na význam přirozených vodních toků pro živočichy, lidi i krajinu.

Na území České republiky hnízdí čtyři druhy konipasů:

- **konipas bílý** (*Motacilla alba*)
Nejčtenější a nejznámější, v ČR hnízdí 100–200 tisíc párů, asi 1 % evropské populace.
- **konipas luční** (*Motacilla flava*)
Nejvíce ubývající, v ČR hnízdí v počtu 800–1600 párů.
- **konipas horský** (*Motacilla cinerea*)
S nejdelším ocasem, v ČR hnízdí 20–40 tisíc párů, tedy asi 2 % evropské populace.
- **konipas citrónový** (*Motacilla citreola*)
Nejméně početný, nepůvodní druh z Asie.

Konipas horský není sice tak známý jako konipas bílý, ale jeho zvolení Ptákem roku 2025 určitě přispěje ke zvýšení pozornosti veřejnosti o tento zajímavý druh. Typově je konipasu bílému podobný, nicméně je barevnější, zejména vyniká žlutá spodina těla, a hlavně má výrazně delší ocásek, kterým elegantně a téměř nepřetržitě kmitá nahoru a dolů. I když se jmenuje konipas horský, spíš by mu slušelo jméno „konipas vodní“. Jeho výskyt je spjat jak s horskými potoky, tak s nížinnými vodami tekoucími i stojatými. Hlavním zimovištěm našich konipasů horských jsou Francie a Španělsko, kam

Biodiverzita

odlétají většinou v průběhu září. Zpět na hnízdiště se vracejí ve druhé půlce března. Nicméně stále častěji se vyskytují i jedinci, kterým se odletět moc nechce.

Konipas horský vyhledává vodní toky a jejich okolí od horských oblastí po nížiny. Upřednostňuje ty horské s přirozeným charakterem a spádem, ale dokáže zahnízdit i na březích regulovaných toků s kamenitými, štěrkovými, či betonovými volně přístupnými břehy. O prostor k životu ho spolehlivě připraví výstavba údolních nádrží, převedení toků do potrubí, zarůstání břehů invazními druhy rostlin jako je křídlatka či netýkavka a také měnící se klima s dlouhodobými horky a minimem srážek. Vadí mu také omezená potravní nabídka v pobřežní vegetaci. Vodní toky v ČR byly technickými zásahy zkráceny téměř o třetinu délky a také se snížila schopnost krajiny zadržovat vodu.

Lidové názvy konipasa

Je známo několik lidových pojmenování konipasa: vodník nebo pastyrečka souvisí se zvýšeným výskytem na pastvinách a u vody. Kvůli neustálému pohupování dlouhým ocasem nahoru a dolů si vysloužil další jména: na Moravě například třasořitka, třasprdelka, v Čechách třasoprdelka nebo cacorka.

Konipas horský v Zoo Ostrava

V teplé části roku se tento druh vyskytuje i v ostravské zoo. Díky vhodným podmínkám a úsilí pracovníků zoo

se jeho početnost v areálu zvyšuje. Přestože se celkově jedná o mírně ubývající druh, u nás je tomu naopak. Ještě před osmi lety hnízdil v zoo pouze jeden pár, v loňském roce už to byly páry tři! Starost o naše vodní prostředí se vyplácí a konipasi horší to dovedou ocenit! A kde můžeme v zoo najít jejich hnízda? Všude možné – mezi kameny v zídkách, na trámech tamních dřevostaveb i v připravených polobudkách jak na budovách, tak pod mosty. Hnízdí zde dvakrát do roka a dospělé ptáky můžeme často vidět na březích vod, jak sbírají vodní hmyz na zemi, na vodě, a dokonce jej obratně chytají v letu.

Jak můžeme konipasovi pomoci?

Nejen konipasy potěší citlivě revitalizovaný tok s čistou vodou, vhodnou příbřežní vegetací a slibnými potravními zdroji. Ocení také polobudku zavěšenou na vhodné místo.

Podrobné informace o konipasovi horském najdete na: www.birdlife.cz/ptak-roku-2025-konipas-horsky/.

Běh Zoo Ostrava pro langury II

Zoo Ostrava. U expozice Na Statku. 22 srpna v 18:00 hodin. Signál ke startu. Dusot asi tisíce párů nohou, hlasité oddychování, skandování příznivců, zvuky večerní zoo. Tři tratě – 480 m, 3 km a 6 km. Pro jednotlivce, rodiny, přátele, rodiče s kočárky, zkrátka pro všechny fandy běhání a milovníky zvířat. Vítězem je každý, kdo se zúčastní a přiloží nohu k dílu. To vše je tradiční charitativní běh na podporu projektů na ochranu vzácných druhů v různých koutech světa. Letos se bude konat už 9. ročník. Opět pro langury, tentokrát Delacourovy, kteří patří mezi 25 nejohroženějších primátů světa!

Proč langur Delacourův?

Vyskytuje se pouze ve Vietnamu, nikde jinde na světě. Na pokraj úplného vyhubení se tito languri dostali v důsledku ztráty přirozeného prostředí a lovu pro tradiční medicínu. Jediným místem, kde se ještě vyskytuje životaschopná populace, je přírodní rezervace Van Long na severu Vietnamu. Zde byla v roce 1993 objevena populace asi 50 jedinců. Malé ostrůvkové populace se vyskytují i v okolních oblastech.

Osud těchto langurů nebyl lhostejný Tilo Nadlerovi. Tento primatolog a ochránce přírody původem z Německa dlouhodobě žijící ve Vietnamu založil Delacour's Langur Project. V roce 2001 byla díky

snahám tohoto projektu oblast Van Long prohlášena za chráněné území. Výsledkem systematické ochrany je nárůst populace langurů za posledních 19 let na přibližně 200 jedinců. V roce 2020 se oblast dostala na tzv. Zelený seznam Mezinárodního svazu ochrany přírody (IUCN) jako vůbec první rezervace ve Vietnamu.

Fakta o langurech Delacourových

1. Mají černobílé zbarvení a dlouhý huňatý ocas, vypadá to, jako by měli bílé šortky.
2. Mláďata se rodí s oranžovou srstí, ve věku čtyř měsíců se srst začne měnit na černou.
3. Obývají krasové oblasti. Při pohybu ve skalnatém terénu jim pomáhá dlouhý ocas.
4. Jsou aktivní ve dne, v noci spí na otevřených skalních plochách nebo v jeskyních.
5. Živí se hlavně listy, pak ovocem, výhonky, květy a kůrou stromů.
6. Žijí ve skupinách o 4–16 jedincích, obvykle tvořených 1 samcem a několika samicemi s mláďaty.

Languri Delacourovi se kvůli nám lidem ocitli nad propastí vyhubení. Nepodnikneme-li nic, mohou z naší planety nadobro zmizet. Je nutné důsledně chránit zbývající části přirozeného prostředí těchto jedinečných zvířat. Děkujeme, že pomáháte s námi!

Zoo pomáhají vzácným polákům

Moderní zoologické zahrady se nepodílejí jen na záchraně ohrožených exotických druhů, ale zapojují se aktivně i do pomoci české, potažmo evropské přírodě. Jedná se zejména o poskytování v zoo odchovaných mladých jedinců pro vypuštění do volné přírody. V rámci tzv. repatriačních projektů dochází k posílení oslabené, příp. obnově vymizelé divoké populace daného druhu.

V létě 2024 byly ve spolupráci se Zoo Hluboká na jihu Čech vypuštěny kriticky ohrožené kachny – 19 mladých poláků malých původem ze Safari Parku Dvůr Králové a Zoo Ostrava. Kriticky ohrožený polák malý (*Aythya nyroca*) patřil dříve k nejhojnějším kachnám nejen v České republice, ale i v Evropě. Od poloviny minulého století se začala drasticky snižovat početnost populace související zejména s vysušováním mokřadů. Ty jsou pro hnízdění poláka zcela stěžejní. Ještě v 70. letech minulého století poláci malí pravidelně hnízdili v Poodří, jižních Čechách a na jižní Moravě, ale již začátkem tohoto století u nás jako hnízdící druh zcela vymizeli. Naštěstí ale dochází k napravování chyb minulosti – obnovují se původní mokřady a zdá se, že i poláci malí na to rychle reagují a pomalu se k nám vracejí. Zatím vzácně, ale vypouštění jedinců odchovaných v zoo k tomu může přispět.

Děje se tak od roku 2021. Na vypouštění mladých poláků do volné přírody se podílejí Zoo Hluboká, Zoo Ostrava a Safari Park Dvůr Králové. Celkem bylo za tuto dobu vypuštěno 39 kachen na několika místech v jižních Čechách. Poslední vypouštění proběhlo v polovině srpna 2024, kdy bylo vypuštěno 19 poláků (15 z nich odchovaných v Zoo Ostrava). Aby bylo vypouštění úspěšné, je třeba zvolit vhodnou lokalitu, která zabezpečí ptákům dostatek potravy a vhodné podmínky k rozmnožování. Proto jsou tito jedinci předem označeni, aby mohli být sledováni i po vypuštění. U potápivých kachen se osvědčilo označení na zobáku, které je používáno bezmála 20 let i v jiných evropských zemích. Monitoring provádějí odborníci z České zemědělské univerzity.

Galerie mlád'at

OUTLOŇ MALÝ (*Nycticebus pygmaeus*)

Tato asijská poloopice patří ke skrytým pokladům naší zoo. Pár těchto nočních primátů jsme získali v roce 2022, a zapojili se tak do projektu outloních arch, jejichž cílem je uchovat životaschopnou populaci těchto ohrožených zvířat v lidské péči. Pár se rozmnožil již několikrát, a i v letošním roce samice porodila. Dne 8. března 2025 přivedla na svět dvě mláďata, o která se vzorně stará. Jejich pohlaví zatím neznáme. Z mláďat máme velkou radost! Outloni malí jsou aktuálně chováni v 35 evropských zoologických zahradách, ale jen vzácně se zde množí.

SAMBAR SKVRNITÝ (*Rusa alfredi*)

Pár těchto vzácných filipínských jelenů chováme v zoo od roku 2024. Historicky první mládě sambara skvrnitého v Zoo Ostrava pak přišlo na svět 14. ledna 2025. Je to sameček a nyní už jej mají trpěliví návštěvníci možnost vidět ve výběhu pod restaurací Saola. Jedná se o velmi plachá zvířata, takže se samice držela dlouhé týdny v ústraní. Na Filipínách přežívá divoká populace čítající sotva 700 dospělých. V evropských zoo žije asi 100 jedinců, proto je první ostravské mládě důležitým momentem pro udržení stabilní záložní populace sambarů v lidské péči.

TANA SEVERNÍ (*Tupaia belangeri*)

Tato zvláštní zvířata připomínající veverky chováme od roku 2022 v pavilonu Wanderu – aktuálně dva páry. Prvních mláďat jsme se dočkali v lednu letošního roku, kdy samice porodila tři mláďata – jednoho samce a dvě samičky. Sameček ale po pár týdnech uhynul, samičky prosperují. Za dva a půl měsíce porodila tatáž samice znova, opět tři mláďata, tentokrát dva samečky a jednu samičku. V jedné expozici je tak k vidění rodina čítající celkem sedm jedinců (nejmladší mláďata mohou ještě pobývat v boudě), ve druhé samotný pár. Doufáme, že se rozmnoží i ten.

HUSA DOMÁCÍ – ČESKÁ

(*Anser anser f. domestica*)

Jedná se o jedno z nejstarších evropských původních plemen vzniklých přímým zdomácněním divokých hus. Na území České republiky je chováno už po staletí, a tudíž je dobře přizpůsobené našim klimatickým podmínkám. V zoo obývá pár s pěti housaty vylíhlými 24. dubna 2025 výběh společně se stádem ovcí domácích – valašek v expozici Na Statku. Oproti jiným plemenům hus je menší a klade méně vajec, což vedlo ke značnému snížení počtu chovů prokřížením s jinými plemeny hus. Plemeno husa česká bylo v roce 1992 zařazeno mezi genetické zdroje ČR.

OREL MOŘSKÝ

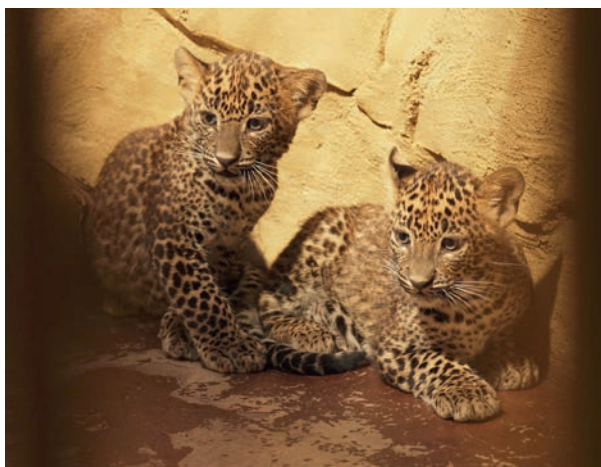
(*Haliaeetus albicilla albicilla*)

V březnu se vylíhla tři mláďata tohoto majestátního dravce, který se v zoo rozmnožuje pravidelně. K vidění je ve voliére na Cestě vody. Tento největší orel Evropy byl v ČR v minulosti pronásledován, a nakonec i vyhuben na přelomu 19. a 20. století. Díky snahám ornitologů a přísné ochraně se odhaduje, že dnes v ČR hnízdí asi 135–140 hnízdních párů. Volně létají i v okolí Ostravy. Navzdory ochrannářským opatřením však i dnes čelí nebezpečí (nárazy do drátů vysokého napětí, otrávené návnady, rušení při hnízdění, pytláctví a znečištění prostředí).

LEVHART CEJLONSKÝ

(*Panthera pardus kotiya*)

Dvojčata této největší kočkovité šelmy Srí Lanky se narodila 2. listopadu 2024. Jejich matka se o ně od začátku příkladně stará. Chovatelé od začátku do odchovu nijak nezasahovali, vše sledovali pomocí kamerových záznamů, aby nenarušili přirozený odchov mláďat. Vše nechali na matce, která péči o své potomky zvládla skvěle. Proběhly pouze dvě krátké veterinární kontroly, při kterých byla mláďata naočkováána, preventivně odčervena, byl jim aplikován identifikační čip a rozpoznáno pohlaví. Obě mláďata jsou samičky.

Spořicí účet pro děti od 0 do 18 let
**Tvoje úspory budou v bezpečí
před zloději i před bráchou**

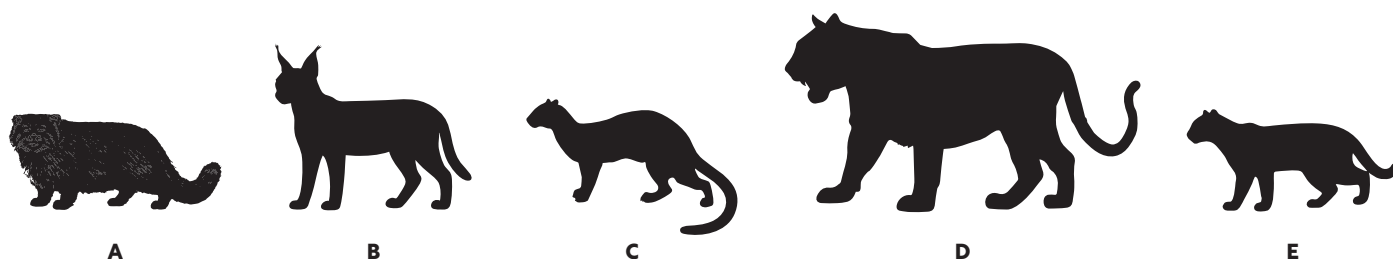

KB

Malé a velké kočky

Uvnitř čísla jsme představili několik druhů kočkovitých šelem. Přestože patří do stejné skupiny, má každý druh poněkud odlišnou siluetu těla. Poznáte, která silueta patří uvedeným kočkám? Pozor, mezi kočky se zatoulala šelma z jiné skupiny, najdete ji?

1. lev
2. manul
3. karakal
4. jaguarundi
5. tayra

Jiným rozpoznávacím znakem koček je kresba na srsti. Poznáte, který vzor patří

1. lvovi,
2. levhartovi,
3. tygrovi,
4. jaguárovi,
5. gepardovi.

Věděli jste, že vzor každého jedince je jedinečný jako naše otisky prstů?

SPRÁVNĚ ŘEŠENÍ:
1 D, 2 A, 3 B, 4 E, 5 C (mezi kočky nepatří tayra, je zástupcem lasicovitých šelem)
1 B, 2 A, 3 D, 4 C, 5 E